

”Egna principer går före den allmänna civilrätten”

Arbetsdomstolen har anammat en protektionistisk tillämpning där egna principer och regler går före den allmänna civilrätten, anser advokaterna Jens Tillqvist och Anders Lindow, som här svarar på sex förbundsjuristers debattartikel i Lag & Avtal nummer 1/2004 om behovet att värna den svenska modellen. Det är Jens Tillqvist som drivit Kellermannmålet till Europadomstolen.

I en debattartikel i Lag & Avtal har ett antal förbundsjurister som själva givit sig epitetet "erfarna arbetsrättsjurister" argumenterat för den svenska modellen och för Arbetsdomstolen. Vad som anförts i artikeln är i stora delar prima facie bevisning för att det föreligger ett starkt behov av att ändra den så kallade svenska modellen – en lämplig inledande åtgärd är att avskaffa eller i vart fall reformera Arbetsdomstolen.

Vår uppfattning är att Arbetsdomstolen inte uppfyller de krav som följer av grundlagen. Domstolen är inte opartisk och kan inte garantera en grundlagsenlig prövning i alla typer av mål. Arbetsdomstolen lever ett isolerat liv fjärran från rättsutveckling i övrigt. Arbetsdomstolen har anammat en protektionistisk rättstillämpning där egna principer och regler går före den allmänna civilrätten och – vad värre är – även före grundlagsskyddade rättigheter och principer.

I artikeln avfärdar förbundsjuristerna Kellermann-målet som "ideologi förklädd i juridisk språkdräkt" som är "lätt att genomskåda och avvisa". Uttalandena är signifikativa och visar en bristande förmåga hos förbundsjuristerna och andra så kallade arbetsrättsjurister. Det egna rättssystemet skall värdas och skyddas från influenser utifrån. Om grundlagsskyddade rättigheter lägger hinder i vägen för nya infallsvinklar och nya principer pläderar ofta den skola som förbundsjuristerna företräder för att Europakonventionen skall avskaffas.

Frågan om Arbetsdomstolens oförmåga att ta intryck från andra rättsom-

råden har tidigare beskrivits av flera framstående jurister. Kent Källström har i artikeln "Rättslig integration i Arbetsdomstolens rättstillämpning" från 1993 visat att Arbetsdomstolen inte är en riktig domstol i den mening att den utan insyn kunnat utveckla egna regler och principer utan stöd i den allmänna civilrätten som utvecklats av ordinarie domstolar. Reinhold Fahlbeck har i en artikel från 1993 gått så långt som att påstå att Arbetsdomstolen lider av "institutionell hybris" eftersom den sätter det arbetsrättsliga regelsystemet framför andra normsystem.

En fråga i Kellermann-målet var om den så kallade svenska modellen rymmer ett krav på proportionalitet mellan stridsåtgärd och det syfte som fackföreningar vill uppnå med stridsåtgärderna. Arbetsdomstolen avfärdade argumentationen med en mening och slog fast att någon proportionalitetsprincip inte finns i svensk rätt. Hade Regeringsrätten haft samma inskränkta syn i miljörättsliga mål hade motorvägar fritt kunnat dras genom nationalparker i Stockholm. Det finns en rad exempel på att Högsta domstolen, Regeringsrätten och underrätterna, i betydande utsträckning tagit intryck av de allmänna principer som kan härledas ur Europakonventionen. Att Europakonventionen skulle återspegla "rökridåer" under åberopande av mänskliga rättigheter är grovt felaktigt. Förbundsjuristernas argumentation har lyckligtvis inte fått fotfäste i de allmänna domstolarna som uppfattat grundlagsskyddade rättigheter som allt annat än "vackra rökridåer".

Förbundsjuristerna påstående om att de allmänna domstolarna inte hade "stätt pall" för en sådan närgången granskning som Arbetsdomstolen gjort genom åren är rent nonsens. Vår uppfattning är att de allmänna domstolarna präglas av integritet och oberoende.

Ett annat argument som förbundsjuristerna för fram är att Arbetsdomstolen i sin dömande verksamhet är beroende av experter. Alla typer av mål är beroende av expertis och sakkunskap. Detta sker genom anlitade experter eller genom vittnen som hörs och vars ut-sagor värderas av domstolen. Vi kan inte förstå varför man inom arbetsrätten skall behöva tillåta att sådana experter både agerar förhörsperson och domare. Vår uppfattning är att företrädare för organisationer inte i något avseende skall bedömas mindre kritiskt än vittnen och förhörspersoner i allmänhet. Snarare tvärtom eftersom de företräder särintressen och månar om sitt eget system.

Lagstiftaren har tidigare uppmärksammat problemen med Arbetsdomstolens sammansättning. I propositionen 93/94:200 finns flera argument för att Arbetsdomstolen bör förändras eller avskaffas. Uttalandena från 1993 har dessvärre inte lett till några åtgärder.

Lagstiftaren har i propositionen bemött och avfärdat samtliga de argument som förbundsjuristerna nu för fram i sin debattartikel. Särskilt påståendena om att Arbetsdomstolen skulle vara särskilt effektiv eller besitta särskilda sakkunskaper och därmed ha ett särskilt berättigande avfärdas.

Förbundsjuristernas påståenden om att kunskap inte finns hos yrkesdomare är minst sagt häpnadsväckande. Ingenting kan vara mer felaktigt efter vår åsikt. Domare skall vara oberoende, värna om rättvisa, säkerhet och den materiella rätten och inte prioritera särintressen för att upprätthålla ett system som de själva utformat.

Domen i Kellermann-målet kommer att meddelas någon gång i vår. Om domen innebär att Arbetsdomstolen skall avskaffas i sin helhet vill vi låta vara osagt. Det ter sig inte meningsfullt att spekulera i konsekvenserna av en dom från Europadomstolen för mänskliga rättigheter. Vi hyser dock en viss förhoppning att bägge sidor i debatten och då även förbundsjuristerna fullt ut kommer att acceptera domstolens värderingar och slutsatser. □